

Rapport från arbetsgrupp Nya former för demokrati

Vår syn på uppdraget

Arbetsgruppens syfte:

“Ta fram visioner, strategier, mål och/eller metoder för att utveckla nya former för demokratiskt inflytande inom den nya nykterhetsrörelsen.”

Arbetsgruppen anser att syftesbeskrivning är för snäv. Demokrati är ett sätt vi utövar makt inom vår rörelse, men det är inte det enda sättet. För att vi ska förstå demokratins roll i vår rörelse så måste vi också förstå makt. Därför har vi valt att tolka in makt i vårt syfte och reflekterar över makt.

Modell för makt

Makt är ett mångfacetterat begrepp, arbetsgruppen har valt att se på det utifrån tre uttryck:

- Nätverksmakt
- Organisatorisk makt
- Kapacitetsmakt

I sig innebär makt ens förmåga att driva igenom sin vilja. De olika uttrycken som arbetsgruppen valt att utgå från fångar upp olika sätt som makt utövas inom vår rörelse. Uttrycken kan ske på legitima och illegitima sätt, de kan både vara sätt för våra medlemmar att bli hörda och sätt som medlemmar blir nedtryckta. De går att förstå utifrån hur medlemmar utövar makt men också hur legitimitet skapas i vår rörelse.

Nätverksmakt handlar om att ha rätt kontakter och sociala medel för att påverka och få sin vilja igenom. Alltså att man känner rätt personer och kan utöva inflytande genom dem.

Nätverksmakt är viktigt för att kunna förankra beslut och kan leda till kortare processer. Men det finns en baksida av nätverksmakten, när den används för att kringgå eller underminera annat beslutsfattande. Samt finns en överhängande risk för att vissa grupper har enklare att utöva nätverksmakt än andra på grund av rådande normer, såsom män, kulturellt kristna och etniskt svenska.

Organisatorisk makt handlar om förmågan att använda etablerade organisatoriska strukturer för att påverka och få sin vilja igenom. Alltså att man har rätt mandat, genom att exempelvis sitta i en styrelse.

Organisatorisk makt är viktigt för att kunna utöva och fördela makt inom en organisation. Genom att ha etablerat rättvisa strukturer skapas legitimitet och möjliggörs hantering av konflikter. Men

organisatorisk makt kan leda till ineffektiva och byråkratiska strukturer som hindrar utövande av makt. Samtidigt kan organisatorisk makt missgynna en faktisk vilja genom att felvinkla makt och resurser om strukturerna inte är rättvisa. Alltså skapa en falsk legitimitet.

Kapacitetsmakt handlar om att genom sitt engagemang och egna driv påverka och få sin vilja igenom. Alltså att genom att lägga ner sin direkta tid och energi för något man brinner för och på så sätt få sin vilja igenom.

Kapacitetsmakt är viktigt för att engagemanget ska bli meningsfullt. Det personliga drivet i engagemang är viktigt för att människor ska vilja göra skillnad och för att frågor som människor bryr sig om ska vara centrala. Samtidigt finns en risk att resursstarka grupper har enklare att utöva kapacitetsmakt än andra, vilket kan skapa en skevhet i vilka frågor som drivs.

Arenor för makt

Det räcker inte att reflektera över hur makt uttrycks i vår rörelse för att kunna prata om hur rörelsen ska se ut i framtiden. Det behövs även begrepp för att prata om var vi utövar makt. Arbetsgruppen pratar om tre typer av arenor, formella, semi-formella och informella.

Formella arenor är där makt utövas explicit. Framförallt handlar det om årsmöten, styrelser, utskott och liknande sammanslutningar. I de formella arenorna är vi medvetna om att makt utövas, de styrs ofta av regler och strukturer av olika slag.

Semi-formella arenor är uttalade arenor, men som inte handlar om maktutövande. Framförallt handlar det om våra verksamheter. I de semi-formella arenorna är vi ofta mindre medvetna om att makt utövas och de styrs indirekt eller direkt av beslut fattade i formella arenor.

Informella arenor är outtalade arenor och är ofta mer abstrakta än de övriga. Det är vår kultur, våra ritualer och vår gemensamma identitet. De informella arenorna är svåra att identifiera och det är därför svårt att se hur makt utövas genom dem, men de är fortfarande viktiga.

Behov för en ny organisation

Arbetsgruppen har inte en färdig slutbild av hur den nya rörelsen ska vara utformad men vi har börjat fundera på vilka behov som den nya organiseringen behöver fylla. Vi har en lista på olika behov som vi identifierat för den nya organiseringen, listan är inte uttömmande och ska ses som ett utkast.

- Olika grupper ska höras
  - Det finns särskilt skyddsvärda grupper med inneboende egenskaper. Dessa är exempelvis funktionsnedsatta, unga, kvinnor, utrikesfödda och barn.

- Egna rum och separatism kan användas för att ge grupperna möjlighet till att internt organisera sig, bygga styrka och mobilisera
      - Exempel: Egna organisationer, egna rum, egna nätverk
    - Överrepresentation kan användas för att stärka gruppernas röst
      - Exempel: Dubbla röster på möten, allokerade ombud
    - Särskilda rättigheter kan användas för att stärka gruppernas position
      - Exempel: Vetorätt i vissa frågor, krav på konsultation, beslutsmandat.
    - Skyddade rättigheter kan användas för att skydda gruppernas intressen och möjlighet att utöva sin röst
      - Exempel: Krav på tillgänglighet på möten
  - Det finns särskilt intressanta verksamheter att skydda och stärka. Dessa är exempelvis drogpolitik, scouting, kamratstöd och bildning.
    - Det finns en poäng av att decentralisera makten kring beslut som berör dessa verksamheter för att verksamheten själv ska kunna styra.
    - Samtidigt finns det en poäng av att centralisera makten kring beslut för att kunna säkerställa beslutens legitimitet
    - Ett exempel på struktur skulle kunna vara nationella semiformella intressegrupper (ex nätverk) som antingen måste konsulteras, äger vetorätt eller som äger beslutsmandat i vissa frågor
- Alla ska kunna påverka och känna sig sedda
  - Det behövs generella lösningar för att alla ska ha möjligheten att både påverka och bli sedda
- Den starka geografiskt betingade makten bör skyddas
  - Något som gör vår rörelse speciell är hur lokal den är, det bör behållas i den nya organiseringen
- Olika intressen och verksamheter ska kunna samlas i samma organisationer lokalt, regionalt och nationellt.
- Det "administrativa engagemanget" ska minska
  - Idag finns det allt för mycket engagemang som går åt till, ofta onödig, administration
  - Kan vi ha andra sätt att organisera oss utanför föreningsformen? Och bara använda föreningsformen där den är lämplig för verksamheten och intressena?
- Organiseringen ska vara plattare med kortare led, där det går att engagera sig snabbt och utan att sitta i en styrelse
- Det ska vara enkelt, roligt och givande att bedriva verksamhet i rörelsen